

Kunnskapsdepartementet

Deres referanse:

Vår referanse:
16/154-3

Vår dato:
03.10.2016

Høring - Forslag om endringer i forskrift om opptak til høyere utdanning

Vi viser til Kunnskapsdepartementets brev 4. juli 2016 om høring på endringer i forskrift om opptak til høyere utdanning. Universitets- og høgskolerådet (UHR) takker for invitasjonen til høring, og kommenterer i det følgende de punktene vi har synspunkter på:

Kvoter/tilleggs poeng for underrepresentert kjønn

I tillegg til en tilbakemelding på det aktuelle forslaget (kvote på 30% for det underrepresenterte kjønn til profesjonsstudiet i psykologi ved UiO og UiB), ber departementet om tilbakemelding på om det er andre studier enn profesjonsstudiene i psykologi som kan være aktuelle for kvote eller tilleggspoeng, og de ber om synspunkter på hvilke tiltak som bør benyttes for å rette opp skjev kjønnsbalanse.

Styrende dokumenter

- Likestillingsloven, §7 om positiv særbehandling (https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2013-06-21-59#KAPITTEL_2)
- Stortingsmelding nr. 7 (2015-20)16 - Likestilling i praksis, like muligheter for kvinner og menn (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-7-20152016/id2456562/>)
- Vedtak i stortinget (605): (<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Vedtak/Sak/?p=63639>)

Vurdering av forslaget

Innføring av kvoter eller tilleggspoeng for underrepresentert kjønn vil falle innunder lovbestemmelsen om positiv særbehandling, og kriteriene for at dette skal være tillatt vil måtte vurderes i hvert enkelt tilfelle. Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) har gitt ut en rapport om positiv særbehandling. I punkt 2.5 omtales positiv særbehandling ved opptak til utdanning, basert på dagens regelverk for opptak som inneholder bestemmelser om tilleggspoeng for det underrepresenterte kjønn. Forslaget om kvote for det underrepresenterte kjønn er ikke omtalt. UHR forutsetter at forslagene til bestemmelser er i overenstemmelse med likestillingsloven.

UHR mener at kvoter eller tilleggspoeng for det underrepresenterte kjønn kan benyttes dersom kriteriene i likestillingslovens §7 er oppfylt. Hvilket tiltak som gir best effekt må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Tiltakene vil kun ha effekt dersom det er søkere av det underrepresenterte kjønn igjen på ventelister.

Kvoteplass eller tilleggspoeng

En kvote vil sikre at en viss andel av studieplassene tildeles den gruppen man ønsker. Dette tiltaket brukes blant annet for å sikre samiskspråklige søkere til profesjonsutdanninger hvor det er viktig at det finnes profesjonsutøvere som behersker samisk språk. På samme måte vil det kunne bidra til å sikre at det finnes profesjonsutøvere av begge kjønn. Vilåret for positiv særbehandling om at det er et rimelig forhold mellom det man ønsker å oppnå og hvor inngripende forskjellsbehandlingen er for den eller de som stilles dårligere er imidlertid vanskeligere å vurdere med dette tiltaket. Årsaken er at forskjellen i poeng for søkere som får opptak vil avhenge av antall søkere og poengsummene deres, og dette vil variere fra år til år. For bestemmelsen om tilleggspoeng er den maksimale forskjellsbehandlingen lik antall tilleggspoeng.

Konsekvensene av de ulike tiltakene vil variere avhengig av antall søkere og omfanget av kvalifiserte søkere på venteliste. Dersom vilkårene for positiv særbehandling er innfridd, og det er konkurranse om studieplassene, kan innføring av kvote eller tilleggspoeng for underrepresentert kjønn være aktuelle alternativer.

Kvoteplass for opptak til profesjonsstudiet i psykologi

UHR støtter UiO og UiBs forslag om en kvoteordning for opptak til profesjonsstudiet i psykologi, da dette av profesjonsrådet i psykologi anses som det mest presise og effektive tiltaket og er derfor å foretrekke framfor bruk av tilleggspoeng. Det må sikres at forskjellen i poeng mellom de som får tilbud i denne kvoten og øvrige søkere ikke blir for stor.

Andre studieprogram

Det er mange studier i Norge med skjev kjønnsbalanse. Hovedgrunnen til den skjeve kjønnsbalansen er skjev rekruttering. UHR vil derfor primært oppfordre institusjonene til å bidra i arbeidet for bedre kjønnsbalanse blant søkerne. Dette arbeidet må imidlertid starte tidligere i utdanningsløpet enn ved opptak til høyere utdanning.

Det ideelle vil være om andre tiltak enn tilleggspoeng og kvoter gir nødvendig endring, men vi ser at sterkere tiltak i noen situasjoner kan være nødvendig. Flere av profesjonsrådene i helse- og sosialfag stiller seg positive til å prøve ut ordninger med tilleggspoeng for underrepresentert kjønn der hvor kjønnsbalansen er svært skjev. Konkrete forslag vil komme fra institusjonene.

Ved opptak til høyere utdanning er det generelle og spesielle krav som må være oppfylt for at søkerne skal være kvalifisert. Dersom det er flere kvalifiserte søkere enn det er studieplasser, benyttes rangeringsregler for å bestemme hvem som får tilbud om studieplass. Tilleggspoeng og kvoter er en del av rangeringsregelverket. De vil bare ha effekt dersom det er konkurranse om studieplassene.

Andre tiltak

Kvoter og tilleggspoeng er som tidligere nevnt tiltak som kan ha effekt for studier med konkurranse om plassene, og vil gjøre et utslag på hvem av de kvalifiserte søkerne til et studium som får studieplass. Det er imidlertid mulig å iverksette andre tiltak, både når det gjelder rekruttering og å beholde studenter av det underrepresenterte kjønn. UHR vil foreslå at det iverksettes en nasjonal kartlegging av tiltak for rekruttering til studier med kjønnsubalanse, som kan deles i en idebank, samt at det prioriteres midler til forskning på virkningen av ulike tiltak.

Eksempler på ulike tiltak:

- Bruk av underrepresentert kjønn i rekrutteringsarbeidet
- Målrettet markedsføring gjennom sosiale medier
- Samarbeid med arbeidslivets organisasjoner om profilering av den aktuelle profesjonen mot underrepresentert kjønn
- Fokus på teknologi og innovasjon i helseprofesjonene
- Arbeide for å bedre profesjonens generelle status og lønnsnivå

Diskusjoner om hvilke tiltak som virker ved vesentlig kjønnsubalanse må også handle om hva som kan gjøres for å få fram student- og profesjonsutøvergrupper som i større grad gjenspeiler Norge som et flerkulturelt samfunn.

UHR viser ellers til egen høringsuttalelse fra Komié for kjønnsbalanse og mangfold i forskning.

Endringer i spesielle opptakskrav

Ernæring

Universitets- og høyskolerådet er kjent med at UiT – Norges arktiske universitet, har bedt om at MEROD-kravet skal gjelde for deres bachelorstudium fra 2017. UHR støtter dette.

UHR støtter øvrige forslag til endringer i spesielle opptakskrav.

Vennlig hilsen

Alf Rasmussen
generalsekretær

Bente Ringlund Bunæs
Seniorrådgiver

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UHR